

VA <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/colle>

Colleges Symboliek: Van Botticelli tot Bourgeois - Vrije Academie

Colleges Symboliek: een reeks voor echte speurneuzen. Ontdek verborgen verhalen in de kunst aan de hand van topstukken uit de kunstgeschiedenis.

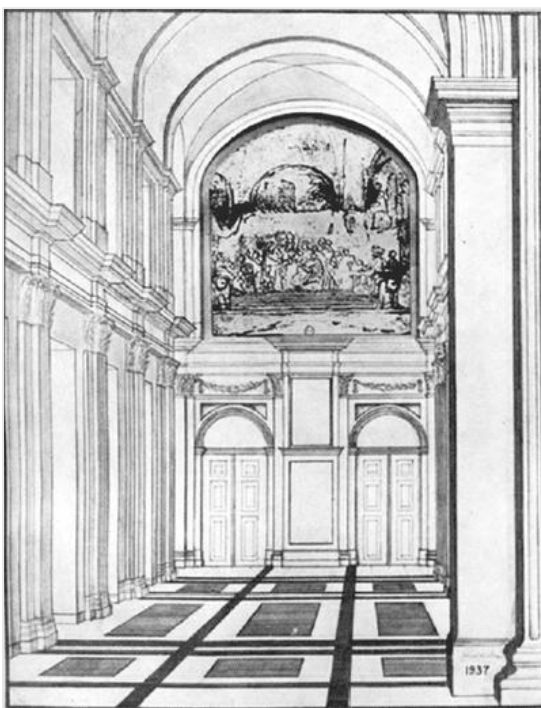
Symboliek

- Pre-iconografische beeld - wat zie je feitelijk?
- Iconografische beschrijving - relateren aan bronnen
- Iconografische interpretatie - betekenissen in het grote geheel

Bij de bouw van het nieuwe stadhuis van Amsterdam vroegen de stadsbestuurders Govaert Flinck om de grote galerij te decoreren. Flinck overleed echter in 1660, waarna andere schilders, waaronder Rembrandt, werden ingeschakeld.

De autoriteiten wilden hiermee de recente oorlog tegen Spanje symboliseren en verwachtten een schilderij vol waardigheid en sereniteit.

Rembrandt koos voor een analogie: de historische strijd van het Nederlandse volk om zich onder leiding van Julius Civilis van de Romeinse heerschappij te bevrijden: het banket waarbij Julius Civilis, leider van de Bataafse opstand, de edelen oproep tot een eed van trouw in de strijd tegen de Romeinse overheersers.

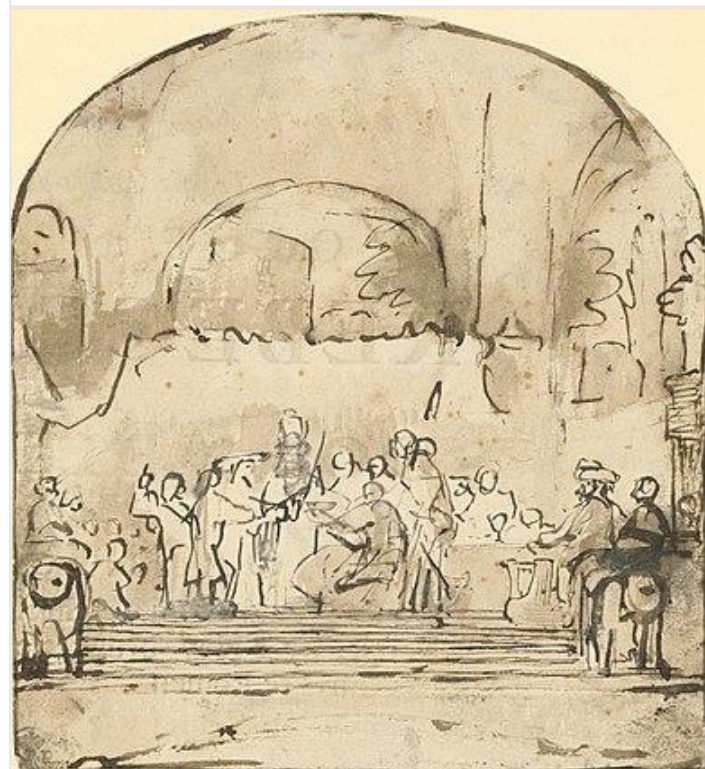

Reconstructie van de Zuidelijke Galerij in het Paleis op den Dam met de gewelfvormen, waar Rembrandt's Claudius Civilis aan beantwoordt.

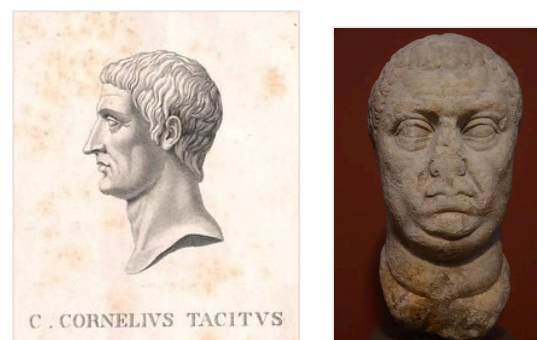
Het stadhuis op de Dam in Amsterdam Gerrit Adriaensz Berckheyde (1638–1698)

Maandag 3 februari 2025

De samenzwering van de Bataven onder Claudius Civilis van de **Nederlandse** kunstschilder **Rembrandt van Rijn** dat hij maakte tussen 1661 en 1662. Het schilderij hangt in het **Nationalmuseum** in **Stockholm**.

Kernwoorden: van oorlog naar vrede, eed van trouw, samen

Publius Cornelius Tacitus - een Romeinse historicus uit de 1e eeuw na Christus, bekend om zijn beschrijvingen van de Romeinse heersers en hun politiek.

In **boek IV, hoofdstuk 14 van de Historiën** beschrijft Tacitus de Bataafse Opstand (69-70 n.Chr.), geleid door Julius Civilis, een Bataafse edelman en voormalige officier in het Romeinse leger. Het verhaalt over een cruciale gebeurtenis waarin Civilis tijdens een geheimzinnig en plechtig banket zijn medestanders bijeenroept. Hij zweert met hen een eed op de bevrijding van hun volk en snijdt, volgens Tacitus, op theatrale wijze zijn eigen hand om het verbond met bloed te bezegelen. Dit moment symboliseert de opwinding en vastberadenheid van de Bataven om zich te verzetten tegen de Romeinse overheersing.

1. Claudius Civilis geeft zijn geheimen niet prijs. In Stockholm hangt het **overblijfsel** van hetgeen Rembrandt's grootste opdracht was; niemand weet, hoe het doek juist naar Zweden verzeild raakte. Niemand weet, hoe en waarom het in een zoo deplorabelen toestand is gekomen.
2. **Rembrandt ging de strijd aan** met de 'toen geldende classicistische normen, volgens welke het ongepast was om een held of beroemdheid af te beelden met lichamelijke afwijkingen of verminkingen'.
3. Rembrandt baseerde zich op het verhaal zoals verteld door **Tacitus (Historiën, IV, 14)** en toonde de heftige emoties en opwinding van mannen, opgejut door wijn en de woorden van hun leider. Claudius Civilis is frontaal geschilderd, in weelderige kleding, met een uitgebreide hoofdtooi en... één blind oog. Hij is duidelijk de centrale figuur van het verhaal.
4. Hoe groot is de marge tusschen het schilderij en de tekening! Van de onmetelijke open hal, die uitzicht geeft op boomen en ruïnes (het 'Schakerbosch'); van de breede trap op den voorgrond, die door leeuwen van Hititische grimmigheid, gelijk Six ze treffend noemt, wordt geflankeerd; van al hetgene, dat de personen omringt, is op het schilderij niets te bespeuren. Slechts de groep der hoofdpersonen is overgebleven.
5. **Het oorspronkelijke doek was vijf bij vijf meter**, het grootste schilderij dat Rembrandt ooit maakte. Het schilderij werd afgekeurd en vervangen door een werk van Jurriaen Ovens.
6. Helaas besneed Rembrandt het om het gemakkelijker te kunnen verkopen en behield alleen de scène van het banket.
7. **Dankzij een schets** kan men zich een beeld vormen van de monumentale opzet van het oorspronkelijke werk, waarbij het banket werd bereikt via trappen en plaatsvond onder een uitgestrekte gewelfde ruimte.

H <https://historiek.net/de-bataafse-opstand-julius>

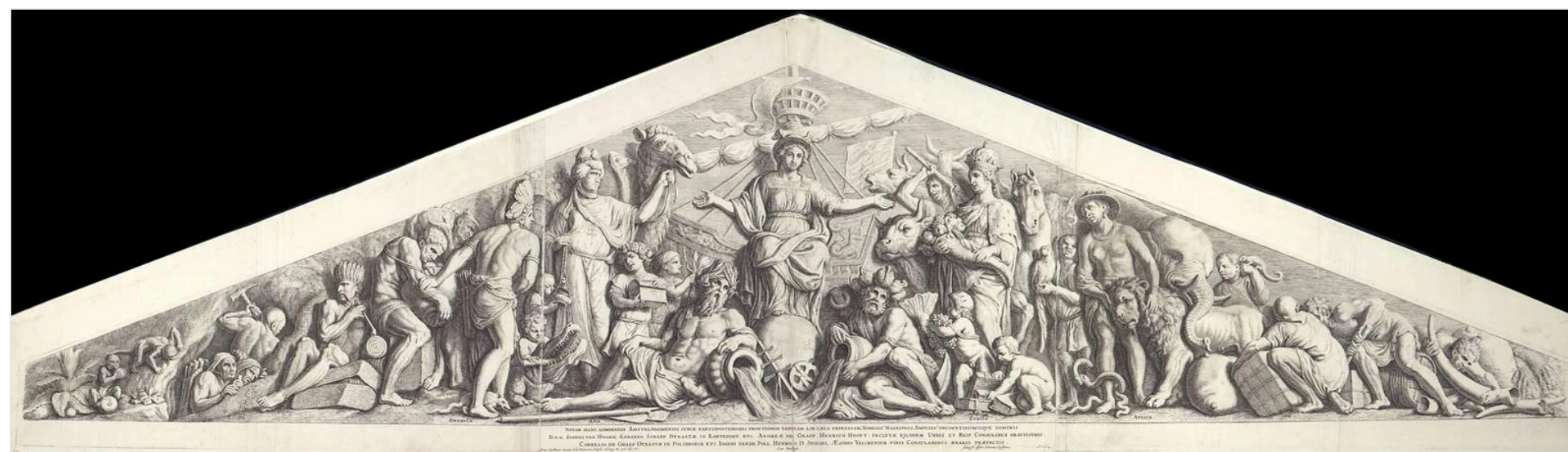
Julius Civilis en de Bataafse Opstand (70 na Chr.) | Historiek

db https://www.dbnl.org/tekst/_gjd001193701_01/

De opstand der Batavieren, De Gids. Jaargang 101 - DBNL

<https://koxkollum.nl/tacitus/historiaeIVvert.htm>

Tacitus Historiae IV (vert. van Gelder)

Het timpaan van het **Koninklijk Paleis op de Dam** in Amsterdam toont een allegorisch reliëf dat de macht en grootsheid van Amsterdam symboliseert. Het werd ontworpen door de beeldhouwer **Artus Quellinus** in de 17e eeuw. In de punt van de driehoek zit de **stedenmaagd van Amsterdam** en wordt aanbeden door zeegoden en alle andere zeegezins. Een stedenmaagd is een beeld van een stad. De stedenmaagden zijn **verwant aan de Griekse godinnen Athena en Minerva**. De stedenmaagd draagt een kroon, als teken van macht, en het wapen van Amsterdam. Ook heeft zij een tak op schoot, waarschijnlijk een olijftak, die staat voor welvaart. De meeste goden zijn moeilijk te onderscheiden, behalve Poseidon. Hij is de god van alle zeeën en wateren en hij heerst over alle andere zeegoden. Hij is duidelijk herkenbaar door de drietand in zijn hand.